

1. ΘΕΜΑ

Κλιτικός διπλασιασμός

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Δεν τον ξέρεις τον Γιάννη;

Τη Μαρία την είδα χτες.

Το έμαθες ότι έφυγε;

Του είπες του Γιάννη τα νέα;

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Από Α ΚΕΓ, 1 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Σχηματισμός ρηματικού συνόλου

Σύνταξη της ρηματικής φράσης

Ασθενείς τύποι της προσωπικής αντωνυμίας

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Αδυναμία αναγνώρισης της συντακτικής δομής μιας τέτοιας πρότασης.

(β) Αδυναμία αναγνώρισης της πληροφοριακής δομής μιας τέτοιας πρότασης.

(γ) Αποφυγή παραγωγής αντίστοιχων δομών είτε για σιγουριά είτε γιατί ο μαθητής θεωρεί την ταυτόχρονη χρήση κλιτικού και ονοματικής φράσης πλεοναστική.

(δ) Παραγωγή συντακτικά καλοσχηματισμένων δομών διπλασιασμού σε ακατάλληλα πραγματολογικά περιβάλλοντα.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Στην απλή περίπτωση, το φαινόμενο αφορά την παρουσία ενός ασθενούς τύπου της προσωπικής αντωνυμίας («κλιτικού») σε αιτιατική ή γενική και ταυτόχρονα την παρουσία και μιας ονοματικής φράσης που έχει τον ίδιο συντακτικό ρόλο και αναφέρεται στην ίδια οντότητα:

Τα είπα τα νέα του Γιάννη.

Του είπα τα νέα του Γιάννη.

Του τα είπα τα νέα του Γιάννη.

Η ονοματική φράση μπορεί να εμφανίζεται είτε πριν είτε μετά το ρηματικό σύνολο:

Τα νέα τα είπα του Γιάννη.

Του Γιάννη του είπα τα νέα.

Του Γιάννη του τα είπα τα νέα.

Τα νέα, του τα είπα του Γιάννη.

Του Γιάννη, τα νέα του τα είπα.

Τα νέα, του Γιάννη του τα είπα.

Οι προτάσεις αυτές σε γενικές γραμμές χαρακτηρίζονται από κοινές συνθήκες αλήθειας αλλά διαφορετικές συνθήκες καταλληλότητας: όλες βεβαιώνουν την ίδια αλήθεια ή περιγράφουν την ίδια κατάσταση. Αυτό που επιτυγχάνεται με τις διάφορες παραλλαγές με την παρουσία / απουσία των κλιτικών και τη σειρά των όρων της πρότασης είναι η διαφορετική κωδικοποίηση της πληροφοριακής δομής: ανάλογα με το ποια από τις οντότητες που αναφέρονται είναι ήδη δεδομένες σε μια επικοινωνιακή περίσταση, θα επιλεγεί κάποια από

τις παραπάνω εκδοχές της ίδιας κατά τα άλλα πρότασης – όπως συζητείται και σε σχέση με τη θεματοποίηση και τη λειτουργική προοπτική της πρότασης (βλ. σχετικά δελτία).

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Ο αρχάριος μαθητής σίγουρα θα αναγκαστεί κάποια στιγμή να παρατηρήσει ότι σε κάποιες προτάσεις ο ασθενής τύπος της προσωπικής αντωνυμίας φαίνεται να πλεονάζει. Ακόμα και σε αρκετά προχωρημένα επίπεδα η παραγωγή των μαθητών χαρακτηρίζεται από την απουσία των κλιτικών σε τέτοιες περιπτώσεις.

Χρειάζεται λοιπόν ο διδάσκων να τονίσει ότι η παρουσία τους είναι απαραίτητη και ότι σημαίνει κάτι – αν όχι σε συντακτικό τουλάχιστον σε πραγματολογικό επίπεδο. Η σχετική παρουσίαση θα πρέπει να συμπεριλάβει παρόμοια σενάρια, τα οποία διαφέρουν ως προς το ποιες είναι οι δεδομένες και ποιες οι νέες πληροφορίες. Στην πιο απλή μορφή, οι διάφορες εκδοχές λειτουργούν ως κατάλληλες απαντήσεις σε διαφορετικές ερωτήσεις:

– *Τι έγινε με το δώρο του Γιάννη;*

κανονικά:

– *Το έδωσα*
– *Του το έδωσα*

ή, υπό προϋποθέσεις:

– *Του έδωσα το δώρο του Γιάννη – τα λεφτά δεν του έδωσα.*
– *Του Γιάννη του το έδωσα το δώρο – του Θανάση δεν το έδωσα.*

κ.ο.κ., αλλά όχι:

– *Έδωσα το δώρο του Γιάννη.*

Στην αρχική ερώτηση είναι ρητά εκπεφρασμένα και ο Γιάννης και το δώρο και επομένως σίγουρα αποτελούν δεδομένες πληροφορίες και επομένως, αν εμφανιστούν στην απάντηση θα πρέπει οπωσδήποτε να έχουν θέση «θέματος» (και επομένως, σύμφωνα με τους κανόνες της θεματοποίησης, θα πρέπει να εμφανίζονται ταυτόχρονα και τα κλιτικά).

Αντίθετα, σε ερώτηση όπου όλη η πρόταση – και όχι μόνο ο Γιάννης ή το δώρο – αποτελεί νέα πληροφορία κανονικά δεν εμφανίζεται κλιτικός διπλασιασμός:

– *Τι έκανες το απόγευμα;*
– *Έδωσα το δώρο του Γιάννη.*

Αντίστοιχα, μπορούν να παρουσιαστούν επιπλέον παραλλαγές:

Τι έκανες με τα δώρα;
Τι έκανες με το Γιάννη;

κ.ο.κ.

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

AT49: Η σειρά των όρων και η λειτουργική προοπτική της πρότασης

AT50: Θεματοποίηση

AT31: Εκτόπιση με κλιτικό

AT51: Εστίαση

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: